

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci výkonu sociálně-právní ochrany a kolizního opatrovnictví nezletilého Bedřicha (nar. xxxx)

A. Závěry šetření

Na základě podnětu paní A. (dále také „stěžovatelka“) zahájila zástupkyně veřejného ochránce práv šetření výkonu sociálně-právní ochrany a kolizního opatrovnictví jejího syna Bedřicha (nar. xxxx) Městským úřadem X (dále také „OSPOD“).

Ve zprávě o šetření z května 2022 dospěla k závěrům, že:

- (1) OSPOD v souvislosti s událostí z prosince 2019, kdy otec Bedřicha fyzicky potrestal, dostal své intervenční povinnosti a **nepochybil**;
- (2) OSPOD v souvislosti s nerealizací styku syna s matkou od roku 2020 **pochybil**, když v pozici kolizního opatrovníka nepodpořil návrh matky na změnu péče, a nedostal své intervenční povinnosti, když otci neuložil napomenutí, neuspořádal případovou konferenci a po bezúspěšném vyčerpání mírnějších opatření nenavrl soudu svěření Bedřicha do vhodného prostředí.

Ode dne 1. července 2022 jsem převzal vyřizování podnětu stěžovatelky.

B. Vyjádření úřadu

K závěrům uvedeným ve zprávě o šetření se v červnu 2022 vyjádřil tajemník úřadu (dále také „tajemník“).

Uvedl, že dne 13. 1. 2020 podal otec Okresnímu soudu ve Žďáru nad Sázavou návrh na vyloučení opatrovníka – Města X. Dne 23. 1. 2020 vydal Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou usnesení, kterým návrh otce zamítl. Otec se odvolal. Dne 7. 4. 2020 Krajský soud v Brně, pobočka v Jihlavě, vydal usnesení, kterým potvrdil usnesení soudu prvního stupně s tím, že zamítl návrh otce na vyloučení opatrovníka. Krajský soud neshledal nic, co by svědčilo o tom, že opatrovník v řízení řádně nezastupuje Bedřicha.

Dne 11. 8. 2021 přešetřil Krajský úřad Kraje Vysočina způsob vyřízení stížnosti Městským úřadem X. Krajský úřad považuje stížnost matky za nedůvodnou. Nejistil pochybení na straně OSPOD, který byl po celou dobu v kontaktu s oběma rodiči a ověřoval poměry nezletilého Bedřicha, resp. zjišťoval jeho názor, jako neopomenutelnou složku nejlepšího zájmu dítěte. OSPOD spolupracoval se zainteresovanými odborníky (škola, pediatr, psycholog, Policie ČR) tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci. Svým poradenstvím aktivně působil k obnově narušených funkcí rodiny. Podněty a zprávy soudu, které OSPOD poskytl, byly založeny na reálných skutečnostech, které dostatečně ověřil. Podle názoru krajského úřadu OSPOD řádně zajišťoval roli kolizního opatrovníka Bedřicha, tak jako ostatně vyhodnotil jeho působení i soud.

OSPOD podle tajemníka poskytoval rodičům poradenství, resp. zprostředkovával jim odbornou pomoc ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) zákona o sociálně-právní

ochraně dětí (dále jen „zákon“), zjišťoval stanovisko Bedřicha v souladu s ustanovením § 8 zákona, ověřoval jeho poměry šetřením v rodině dle ustanovení § 52 zákona, vyhodnotil jeho situaci a zpracoval individuální plán ochrany dítěte v souladu s ustanovením § 10 odst. 3 písm. c) a d) zákona, poskytoval rodičům pomoc na základě jejich žádosti dle ustanovení § 9 zákona.

Krajský soud v Brně, pobočka v Jihlavě, rozsudkem ze dne 18. 11. 2021 svěřil Bedřicha do rovnoměrné střídavé péče rodičů a rodičům nařídil terapii v Psychocentru J., otcí nařídil, aby zajistil terapii Bedřichovi v Krizovém centru K.(dále také „KC“). Tajemník sdělil, že současný stav je takový, že střídavá péče se nerealizuje. Matka byla ze strany OSPOD poučena o možnosti podat soudu návrh na výkon rozhodnutí. Spolupráce rodičů s Psychocentrem v J. pokračuje. Terapie Bedřicha v KC byla ukončena 28. 2. 2022, protože Bedřich tam odmítl docházet.

Tajemník má za to, že OSPOD se vždy snažil pečlivě a řádně zastupovat nezletilého Bedřicha a jeho veškeré kroky byly činěny v nejlepším možném zájmu nezletilého. Žádný ze zainteresovaných orgánů neshledal a nekonstatoval na straně OSPOD jakékoliv pochybení při výkonu sociálně-právní ochrany a kolizního opatrovnictví nezletilého Bedřicha.

Tajemník se proto nemůže ztotožnit se závěrem zprávy o šetření, že OSPOD pochybil. Uložení napomenutí by bylo zjevně neúčelné, neboť by u otce nemělo motivační charakter. Otcí byly za neuskutečněné kontakty uloženy pokuty soudem, tyto se ale zcela minuly účinkem – těžko se tedy lze podle tajemníka domnívat, že by jej motivovalo napomenutí od úřadu, když jej nemotivovala ani pokuta od soudu. Uložení napomenutí otcí ze strany OSPOD by dle názoru tajemníka bylo spíše kontraproduktivní a jen by přispělo k eskalaci rodičovského sporu. Případová konference by byla bezpředmětná a nadbytečná, protože u takto vyhoceného rodičovského sporu je nutné, aby o péči a kontaktech rozhodl soud.

Tajemník se ztotožňuje i se závěrečným návrhem OSPOD u prvoinstančního i odvolacího soudu ve smyslu zachování styku nezletilého s matkou dle původní úpravy z roku 2017 s nezbytností využití odborné poradenské pomoci, a to s ohledem na vyjádření znalkyně, která nevyloučila, že by nezletilý Bedřich v případě radikálního řešení udělal nějaký nepředložený krok.

Tajemník ke svému vyjádření v příloze připojil i vyjádření klíčové sociální pracovnice.

C. Závěrečné hodnocení

S ohledem na nepřijetí opatření k nápravě vydávám závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

Uvádím, že podle Ústavního soudu¹ být spolu znamená pro rodiče a jeho dítě jeden ze základních prvků rodinného života, a to i přes případné rozkoly ve vztazích mezi rodiči.

1 Např. nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 4247/18, dostupný na www.nalus.usoud.cz.

Podle Úmluvy o právech dítěte² má dítě právo udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči a oba rodiče mají společnou odpovědnost za jeho výchovu a vývoj. Z praxe Výboru pro práva dítěte i z ustálené judikatury Ústavního soudu³ pak vyplývá, že v zájmu dítěte zpravidla je, aby bylo v péči obou rodičů, aby mu každý z nich poskytl láskyplnou péči a svým dílem přispěl k jeho osobnostnímu vývoji; byť samozřejmě vždy musí být posuzován nejlepší zájem konkrétního dítěte.⁴ O **postulátu rovné rodičovské péče**, formulovaném v judikatuře Ústavního soudu, se již moje zástupkyně podrobněji zmínila ve zprávě o šetření.

Ústavní soud opakovaně připomněl, že druhý rodič obecně nemá žádné silnější právo k péči o děti a jejich výchově. Tak jako při rozhodování o péči o dítě nemůže jeden rodič zvrátit svěřeni dítěte do střídavé péče jen proto, že chce mít dítě ve výlučné péči, tak při rozhodování o úpravě styku nemůže rodič, který má dítě svěřeno do výlučné péče, sám určovat rozsah styku dítěte s druhým rodičem jen podle svých preferencí.⁵

Jakkoliv mám za to, že postup OSPOD byl veden dobrými úmysly, domnívám se, že ve světle uvedené ústavněprávní judikatury a zákona neobstojí. Podrobná argumentace je obsažena již ve zprávě o šetření ze dne 10. 5. 2022. V reakci na vyjádření tajemníka a klíčové sociální pracovnice doplňuji následující.

C.1.1 Participační práva dítěte

Jsem si vědom, že OSPOD zjišťoval názor Bedřicha a vzhledem k jeho rozumové vyspělosti mu věnoval patřičnou pozornost, jak uvedl tajemník i klíčová sociální pracovnice. Tato tzv. **participační práva dítěte** vycházejí z čl. 12 Úmluvy o právech dítěte a čl. 6 Úmluvy o styku s dětmi.⁶

Ústavní soud⁷ u přání dítěte konstatuje, že za předpokladu, že je dítě dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé, je nutné jeho přání považovat za zásadní vodítko při hledání jeho nejlepšího zájmu. Dítě má vždy právo se vyjádřit k věci, která se ho dotýká, a jeho názor či přání je pak třeba náležitě zvažovat, přitom čím starší dítě je, tím větší váhu je nutno mu přiřkládat. Ústavní soud uvádí, že u přání dítěte je tedy nezbytné zkoumat **věk dítěte, ale i možnost jeho manipulace** ze strany některého z rodičů.

Znalkyně ve znaleckém posudku jako příčinu odmítavého postoje nezletilého k matce označily nekritické přejímání nepříznivých, i smyšlených informací o matce podaných otcem. Uvedly, že nezletilý zcela nekriticky reprodukuje slova otce, v tomto ohledu mu chybí

2 Čl. 9 odst. 3, čl. 18 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte (sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb.).

3 Nález Ústavního soudu ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. I. ÚS 153/16, či nález ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1921/17, a další judikatura Ústavního soudu v citovaných dvou nálezech zmíněná.

4 Obecný komentář Výboru pro práva dítěte č. 14 k právu dítěte, aby jeho nejlepší zájem byl předním hlediskem, ze dne 29. 5. 2013, CRC/C/GC/14, bod 67.

5 Nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13, ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, či ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14.

6 Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 91/2005 Sb. m. s.

7 Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13, nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14, nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 4247/18.

korekce vlastními zkušenostmi. Sdělení nezletilého, že by mu nevadilo, kdyby matku v životě neviděl, vyhodnotily znalkyně jako **jasný signál vývoje syndromu zavrženého rodiče**. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že **přání dítěte, resp. jeho odmítavý postoj nelze brát v potaz, poněvadž byl vyvolán rodičem, kterému je svěřeno do výchovy a kterým je dítě manipulováno.**⁸ Připouštím, že jistou (i když spíše nepatrnou) mírou mohlo k nechuti Bedřicha stýkat se s matkou přispět i její chování např. v souvislosti s předáním školních potřeb a pomůcek. Tuto skutečnost však spíše vnímám jako zástupný problém, když jednoznačnou příčinou Bedřichova odmítavého postoje je i podle znalkyň „bezpříkladná manipulace“ otcem.

Podle Ústavního soudu není možné, aby obecné soudy postoj nezletilého dítěte bez dalšího převzaly a aby své rozhodnutí založily toliko na jeho přání a nikoliv na **pečlivém a komplexním posuzování jeho zájmů.**⁹ Soud k přání dítěte **přihlíží** a ve svém rozhodnutí je musí **zohlednit, nikoliv však bez dalšího plně respektovat.** Podle nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2621/10: „... Ani z čl. 12 Úmluvy o právech dítěte, stejně jako z čl. 6 Úmluvy o styku s dětmi pak nelze dovodit, že by názor dítěte, o kterém je v soudním řízení rozhodováno, i když mu má být dle čl. 6 Úmluvy o styku s dětmi přikládána náležitá váha (stejně jako jeho prokázaným přáním), byl pro soud zavazující a že by se nemohl od něj odchýlit; v opačném případě by totiž bylo jakékoliv soudní řízení nadbytečné, neboť by postačovalo, aby všechny dotčené osoby a orgány zjistily názor dítěte, a z něj pak bez dalšího vycházely (srov. obdobně usnesení sp. zn. II. ÚS 1818/07, sp. zn. III. ÚS 2150/07)...“ **Uvedené platí stejně tak i pro OSPOD.**

Považuji tak za nesprávný postup OSPOD, který aktuálně v červnu 2022 navrhl zamítnout návrh matky na předběžné opatření na její zatímní péči včetně návrhu na výkon rozhodnutí, a to s ohledem na názor dítěte, jeho přání, věk, vyspělost a i s přihlédnutím k závěru znaleckého posudku (o tom blíže dále na straně 7).

C.1.2 Napomenutí jako výchovné opatření

Trvám dále na tom, že OSPOD měl usilovat o **napomenutí** otce. Platí, že v případě, kdy postačuje použití opatření mírnějšího, které méně zasahuje do sféry účastníků, je třeba v souladu se zásadou proporcionality (přiměřenosti) a subsidiarity¹⁰ přijmout takové opatření, nikoli opatření důraznější. Zároveň však z intervenční povinnosti¹¹ vyplývá **povinnost** takové opatření přijmout. Zejména nerespektují-li rodiče doporučení OSPOD, je uložení opatření podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona nebo výchovného opatření podle ustanovení § 13 zákona nejen oprávněním, ale zpravidla povinností OSPOD.¹² Uložení

8 Srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kříž proti České republice ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 26634/03, dostupný na <http://hudoc.echr.coe.int> či <http://eslp.justice.cz>.

9 Srov. také rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci C. proti Finsku ze dne 9. května 2006, stížnost č. 18249/02; dostupný na <http://hudoc.echr.coe.int> či <http://eslp.justice.cz>.

10 Vyjádřenou v ustanovení § 9a odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

11 Vyjádřené v ustanovení § 9a odst. 1 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

12 MACELA, M., HOVORKA, D., KRÍŠTEK, A., TRUBAČOVÁ, K., ZÁRASOVÁ, Z.: Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015.

výchovných opatření je podle zákona vázáno na skutečnost, že projednání nedostatků v rámci preventivní a poradenské činnosti nevedlo k nápravě.¹³

Napomenutí je nejměkčím z výchovných opatření a jeho význam je především v rovině preventivní, kdy na účastníky má výchovně působit již sám fakt vedení řízení. OSPODu, dle mého názoru, právě s ohledem na preventivní význam takového opatření nepřísluší předjímat, že uložené výchovné opatření ze strany OSPOD nebude mít žádoucí účinek.

Z toho vyplývá, že OSPOD mohl a měl sám napomenout otce či při soudním jednání v červnu 2020 soudu jako kolizní opatrovník **navrhnout uložit napomenutí otci**. Soud¹⁴ již v dubnu 2020 situaci správně kvalifikoval jako **bezdůvodné odpírání a dlouhodobé zamezování kontaktu matky a syna otcem**. V důsledku toho **měl OSPOD dále jako kolizní opatrovník rovněž nejpozději u soudního jednání v červnu 2020 alespoň ústně podpořit návrh matky na změnu péče a o této možnosti se zmínit**, neboť byl naplněn zákonný předpoklad změny poměrů (bezdůvodné trvalé či opakované bránění ve styku).¹⁵ Nerozporuji však návrh OSPOD na jmenování znalců a na uložení odborné poradenské pomoci, která je samozřejmě předpokladem uskutečnění veškerých potřebných změn.

Již ve zprávě o šetření moje zástupkyně připustila, že sice lze předpokládat, že by otec napomenutí ignoroval a ve svém protiprávním jednání dále pokračoval, když mimo jiné výslovně vyjádřil svou neochotu předávat syna matce a dodržovat pravomocný rozsudek soudu, to však nemůže být důvodem, aby OSPOD rezignoval na svou intervenční povinnost, potažmo v pozici kolizního opatrovníka na své návrhové oprávnění soudu směřující k uložení napomenutí.

Zdůrazňuji, že mám na mysli období roku 2020, kdy by napomenutí reagovalo jak na odpírání kontaktu s matkou, tak také na ovlivňování názoru Bedřicha, což ostatně také uvedla moje zástupkyně již ve zprávě o šetření. Klíčová sociální pracovnice uvedla, že za neuskutečněné kontakty byly otci uloženy pokuty, které se minuly účinkem, proto lze těžko očekávat, že by ho motivovalo napomenutí od OSPOD. K tomu dodávám, že soud sice v červnu 2020 uložil otci pokuty, avšak v souladu se zákonem toliko za neuskutečněné styky syna s matkou. Současně s uložením pokut mohl a měl OSPOD či soud otci uložit i napomenutí, a to právě za ovlivňování názoru Bedřicha. Přestože na svém závěru trvám, nyní je již tato polemika zcela bezpředmětná a je nepochybné, že v této fázi rodičovského sporu je již třeba v souladu se zásadou proporcionality přistoupit k důraznějšímu opatření.

C.1.3 Případová konference jako metoda sociální práce

Trvám i na závěru, že nelze rezignovat ani na **případovou konferenci**. Je to nástroj sociální práce, který nelze a priori odmítat s tím, že by byl bezpředmětný a nadbytečný. Novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí¹⁶, účinnou od 1. 1. 2013, došlo k zakotvení institutu

13 Ustanovení § 13 odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

14 V usnesení Krajského soudu v Brně, pobočky v Jihlavě, ze dne 7. 4. 2020, o potvrzení usnesení o zamítnutí návrhu otce na předběžné opatření o zákazu styku matky se synem z února 2020. Dále také např. v usnesení Krajského soudu v Brně, pobočky v Jihlavě, ze dne 19. 8. 2020, o potvrzení usnesení o uložení pokut otci za neuskutečněné styky.

15 Podle ustanovení § 889 občanského zákoníku.

16 Zákon č. 401/2012 Sb.

případových konferencí jako jedné z metod práce OSPOD při řešení situace rodiny s ohroženým dítětem. Cílem je nalezení optimálního řešení konkrétního případu ohroženého dítěte a jeho rodiny. Podle odborné literatury jsou případové konference vhodným nástrojem pro pravidelné vyhodnocování postupu při řešení situace dítěte a rodiny a naplňování individuálního plánu ochrany dítěte.

V praxi často dochází k uspořádání případových konferencí jako setkání „profesionálních subjektů“ bez účasti dítěte a jeho rodiny. Nevidím důvod, proč OSPOD za celou dobu vedení případu nemohl uspořádat alespoň **expertní případovou konferenci** (za účasti OSPOD, KC a případně Psychocentra B. či později J.) s cílem nastavit jednotnou spolupráci organizací pracujících s rodinou, zapojit je do plánování další spolupráce s rodinou, vyhodnotit plán ochrany dítěte a stanovit nové cíle, které povedou ke zlepšení komunikace a vztahu rodičů a Bedřicha. Mám za to, že OSPOD nic nebránilo, aby využil případové konference za účasti zástupců KC i dalších spolupracujících odborníků k vyhodnocování rodinných poměrů. Se závěry případové konference by potom seznámil oba rodiče. Je sice pravděpodobné, že otec by závěry případové konference prostřednictvím svého zmocněnce zpochybnil, ostatně jako drtivou většinu opatření, kroků a úkonů učiněných v případě, avšak ani podle Evropského soudu pro lidská práva není nedostatečná spolupráce rodičů naprosto rozhodující skutečností, jelikož nezbavuje příslušné orgány povinnosti uplatnit prostředky, které by umožnily zachování rodinného vztahu.¹⁷ Opakuji, OSPOD není odpovědný za výsledek, ale za vyčerpání opatření, která od něj bylo možné rozumně očekávat.

C.1.4 Návrh na svěřením dítěte do vhodného prostředí

Škodlivému vlivu rodiče na dítě, přesněji jeho manipulaci, se dá efektivně zamezit či ho korigovat omezením vlivu programujícího rodiče, a to změnou péče, případně není-li to možné, svěřením dítěte do vhodného prostředí. Znalkyně ve znaleckém posudku z listopadu 2020 **doporučily rovnoměrnou střídavou péči** s tím, že následně u soudního jednání v březnu 2021 bylo upřesněno, že by dítě i rodiče museli nejprve projít individuální terapií, poté by mělo docházet k obnovení styků syna s matkou podle původního rozsudku, a teprve poté by bylo možné přejít na střídavou péči. Pokud by pokračovalo negativní ovlivňování ze strany otce či sabotáž styku s matkou, bylo by podle znalkyň namíste **uvažovat o výlučné péči matky**.

Jsem si vědom, že znalkyně nedoporučily takové, podle jejich názoru radikální řešení, jako je svěřením dítěte do vhodného prostředí. S respektem k doporučením znalkyň jako **jednomu z podkladů** pro rozhodnutí jsem však přesvědčen, že v **situaci nerealizace asistovaných styků syna s matkou a terapie rodičů jako méně invazivních opatření, která otec opakovaně sabotoval,¹⁸ a v situaci shledání syndromu zavrženého rodiče znalkyněmi měl**

17 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Havelka a ostatní proti České republice ze dne 21. 6. 2007, č. stížnosti 23499/06, dostupný na http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/A0E16DB5AA8A0C4CC1257C300031F47D?openDocument&Highlight=0.

18 Jednání otce tak označil Okresní soud ve Žďáru nad Sázavou v usnesení ze dne 13. 1. 2021 o zrušení předběžného opatření o asistovaných kontaktech syna s matkou a párové terapii rodičů.

OSPOD přistoupit k podání návrhu soudu na předběžné opatření o svěřeni nezletilého Bedřicha do vhodného prostředí.

U soudního jednání v dubnu 2021 OSPOD ve svém závěrečném návrhu sice uvedl, že nejlepší by bylo odebrat Bedřicha z péče otce do „neutrálního“ prostředí a zajistit mu terapii. S ohledem na psychickou zátěž, kterou by to pro Bedřicha představovalo (což moje zástupkyně nepopřela a nepopírám ani já), OSPOD navrhl otci dát poslední šanci změnit své rodičovské postoje a **navrhl ponechat Bedřicha v péči otce a ponechat stávající úpravu styku s matkou** za současného uložení povinnosti využití odborné poradenské pomoci. Tím OSPOD de facto navrhl zachování statu quo, tedy situace, kdy styk syna s matkou dlouhodobě vůbec neprobíhá a syn je otcem manipulován proti matce. I s vědomím, že další běh času může napáchat nenapravitelné škody, jak se vyjádřily i znalkyně.

Rovněž pak v odvolání proti rozsudku soudu z dubna 2021, který ponechal styk syna s matkou neupravený, navrhl OSPOD úpravu styku syna s matkou dle původního rozsudku soudu ze dne 11. 10. 2017 a uložení povinnosti rodičům využít odbornou poradenskou pomoc a zajistit individuální terapii Bedřicha. Již moje zástupkyně kladně hodnotila, že OSPOD proti překvapivému rozsudku soudu podal odvolání s tím, že uvedl, že nelze na současný stav rezignovat a nesnažit se o nápravu. Jeho návrh na zachování nefunkční stávající úpravy styku však de facto rezignací je a nesměřuje podle mého názoru k nápravě, byť vychází z ústního doporučení znalkyně.

Tajemník i klíčová sociální pracovnice tento návrh kolizního opatrovníka zdůvodnili možností nepředloženého kroku ze strany Bedřicha v případě „radikálního“ řešení, o níž se zmínila i znalkyně. Tato možnost není bohužel vyloučena nikdy, nadto při pobytu ve vhodném prostředí a současně probíhající odborné pomoci by byla dle mého názoru účinně eliminována. Ad absurdum by s tímto zdůvodněním bylo možné na celý případ rezignovat a již nic nečinit a pasivně přihlížet otcovu protiprávnímu jednání, což ostatně OSPOD výslovně deklaroval i aktuálně v červnu 2022.¹⁹ Zakonzervování statu quo, byť s dobrými úmysly OSPOD, však není řešením.

Upozorňuji, že na rozdíl od doporučení znalkyně, **KC, které s rodinou již od července 2020 pracovalo, v září 2021 doporučilo k obnovení vztahu mezi Bedřichem a matkou pobyt Bedřicha v KC** s tím, že jeho věk není překážkou. Docházení ambulantní formou by podle KC bylo méně úspěšné (přestože to KC výslovně zcela nevyloučilo, nicméně jednoznačně vyjádřilo preferenci umístění do KC). Tento předpoklad se ostatně později naplnil, když v únoru 2022 KC OSPOD upozornilo, že mezi ambulantními terapiemi Bedřicha jsou dlouhé prodlevy (omlouváné otcem) a je nutné, aby terapie probíhala intenzivněji. Situace vyvrcholila tím, že terapie byla na konci února 2022 ukončena, protože Bedřich odmítl docházet do KC. Doporučení KC mohl OSPOD s KC před jednáním odvolacího soudu v listopadu 2021 alespoň podrobněji konzultovat a zabývat se jimi, když už přímo nesvolal expertní případovou konferenci.

¹⁹ Z usnesení Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 28. 6. 2022 vyplývá, že „Orgán péče o dítě nepodporuje otce v jeho zcela nekompetentním rodičovském chování, ale chce chránit nezletilého před možnými důsledky radikálních opatření, jakými jsou změna péče a výkon rozhodnutí.“

Pokud se OSPOD striktně drží ústního doporučení znalkyně, musím klást otázku, zda OSPOD nyní v souladu s jejími závěry za situace sabotáže styku s matkou **zvažuje výlučnou péči matky, a z jakého důvodu navrhl zamítnout návrh matky na předběžné opatření o její zatímní péči?** Rovněž mi není známo, jak OSPOD vyhodnotil účinnost „poslední šance“ dané otci. Klíčová sociální pracovnice totiž ve vyjádření ke zprávě o šetření sdělila, že OSPOD chtěl dát otci „poslední šanci“ a poučit ho o důsledcích, které nastanou v případě, že nebude své povinnosti řádně plnit. Pokud by je otec neplnil (k čemuž došlo), byl by podle ní ze strany OSPOD podán návrh na vydání speciálního předběžného opatření na svěřeni nezletilého do „neutrálního“ prostředí. **Postupuje tak OSPOD nyní?**

I odvolací soud v rozsudku z listopadu 2021 konstatoval, že pokud otec neprokáže alespoň minimální míru respektu k matce jako druhému rodiči, přistoupí k radikálnímu řešení v podobě odejmutí nezletilého z otcovy péče, resp. nařízení předběžného opatření na svěřeni syna do zatímní péče matky a jeho neprodlenému výkonu. Postupuje nyní OSPOD v souladu s uvedeným? Tajemník ve vyjádření ke zprávě o šetření pouze konstatoval, že poslední rozsudek ve věci (o střídavé péči rodičů) není dodržován a **OSPOD doporučil matce, ať podá návrh na výkon rozhodnutí.** Předpokládám, že OSPOD o situaci alespoň informoval soud a případně podal příslušný podnět či návrh soudu.²⁰ Vnitrostátní orgány včetně soudů by v daném případě neměly dovolit, aby byl předmětný spor vyřešen pouhým plynutím času.²¹

Na hodnocení postupu OSPOD nezmění nic ani skutečnost, že soud zamítl návrh otce na vyloučení opatrovníka a neshledal nic, co by nasvědčovalo, že OSPOD řádně nezastupuje Bedřicha. Usnesení prvostupňového soudu z ledna 2020 a odvolacího soudu z dubna 2020 nepovažuji pro závěry zprávy o šetření a tohoto stanoviska za relevantní. Při svém hodnocení jsme se, moje zástupkyně i já, zevrubně zaměřili i na jiné aspekty činnosti OSPOD, které soud s ohledem na obsahovou náročnost a chronologii případu ani nemohl hodnotit a v lednu a dubnu 2020 předjímat. Kromě toho, vedle kolizního opatrovnictví hodnotím a posuzuji i výkon sociálně-právní ochrany dítěte. Přešetření způsobu vyřízení stížnosti Krajským úřadem Kraje Vysočina ze srpna 2021 pak považuji za formalistické a dodávám, že při vyhotovování zprávy o šetření bylo mé zástupkyni známo, nicméně postup Krajského úřadu Kraje Vysočina nebyl a není předmětem tohoto šetření.

Nepopírám, že se jedná o složitou věc, na kterou neexistuje jediný správný názor, jak konstatovala klíčová sociální pracovnice. Určitým vodítkem by však mohl být mnou již uváděný nálezn Ústavního soudu o vhodném prostředí ve skutkově obdobném případě.²² Ústavní soud se vyjádřil toliko k formě rozhodnutí o neutrálním prostředí²³ a obsahově v daném posuzovaném případě **vyjádřil souhlas s předáním dětí do neutrálního prostředí a označil je za ústavně konformní.** Cílem předběžného opatření v tomto judikovaném případě bylo oddělení dětí od vlivu matky, aby bez jejího rušivého vlivu mohly být účinně

20 Podle ustanovení § 14 zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

21 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Kříž proti České republice ze dne 9. ledna 2007, stížnost č. 26634/03, dostupný na <http://hudoc.echr.coe.int> či <http://eslp.justice.cz>.

22 Nález Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3200/20; dostupný na www.nalus.usoud.cz.

23 „Speciální“ předběžné opatření podle ustanovení § 452 zákona o zvláštních řízeních soudních.

uplatněny postupy, které mají nastolit adekvátní vztah ke druhému rodiči. Ústavní soud konstatoval, že do **předpokladů ohrožení podle § 452 zákona o zvláštních řízeních soudních spadají mimo jiné případy, kdy rezidentní rodič úmyslně izoluje dítě od rodiče nerezidentního**. Mimoto, jak jsem již podotkl, OSPOD sám u soudního jednání v dubnu 2021 uvedl, že nejlepší by bylo odebrat Bedřicha z péče otce do „neutrálního“ prostředí a zajistit mu terapii.

Se zřetelem na výše uvedené a na právní argumentaci obsaženou ve zprávě o šetření situaci hodnotím tak, že OSPOD nereagoval na situaci Bedřicha správně v souladu se zákonem. Trvám tedy na závěru, že OSPOD pochybil, když neuspořádal případovou konferenci a v pozici kolizního opatrovníka nepodpořil návrh matky na změnu péče a nenavrhl otcí uložit napomenutí a po bezúspěšném vyčerpání mírnějších opatření nenavrhl soudu svěření Bedřicha do vhodného prostředí.

D. Opatření k nápravě

S ohledem na aktuální situaci, kdy soud zatímně na návrh matky svěřil Bedřicha do její péče, navrhuji Městskému úřadu X., aby:

- (A) seznámil se zprávou o šetření a závěrečným stanoviskem pracovníky oddělení sociálně-právní ochrany dětí v rámci nejbližší pracovní porady a informoval mě o tom;
- (B) aktualizoval individuální plán ochrany dítěte a za účelem vyhodnocení jeho naplňování a vyhodnocení dalšího postupu svolal společné jednání rodičů či případovou konferenci;
- (C) **jednal v soudním řízení o změnu péče jako opatrovník Bedřicha v souladu s postulátem rovné rodičovské péče a aktivně prostřednictvím vhodných návrhů soudu směřoval k zamezení dalšího vyřazování matky z péče o syna.**

Závěrečné stanovisko zasílám tajemníkovi Městského úřadu X. a žádám, aby mi podle § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovatelce.

Pokud Městský úřad X. nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Městského úřadu X.

Brno 1. července 2022

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)